

הישרדות - ירוחם קרפל

בגוף ראשון

אג. כ. ט. ט. ט.

חלום או סיוט

חיי

סיפור חיי ירוחם קרפל

כתבה, ערכה ועיצבה: ליאורה קרפל פרבדה

חלום - ליאורה קרפל

5.12.88

חלמתי חלום,
כשהייתי ילדה,
היה לי סיוט,
על ילדים ומלחמה.

ובחלום הם באים,
רוצים אותי לקחת,
עם ילדים קטנים,
ילדים ואותי

ועוד ועוד לקחת
אני כבר בורחת,
כבר בורחת . . .
ואין מי שיעצור את הקלחת.

ושוב הם באים
האנשים הרעים
חוזרים לקחת
עוד לקחת. . .

גם אותי . . .
והם חזקים
וכולם סביב,
שותקים, דוממים, סגורי פה תוהים. . .
כך החלום שוב חוזר,
אני ילדה,
והם גבוהים, חזקים, אכזריים וזריים.

ואני רוצה לברוח,
אך החלום חוזר, חוזר,
החלום חוזר,
החלום. . .

כשהתעוררתי אחרי כמה שנים,
ידעתי מי היו החיילים ללא הפנים,
הבנתי למה הם בלי פנים,
הבנתי למה הם בלי תווים,
והילדים הקטנים,
אותם הם רצו,
ביניהם - לא הייתי אני,
ואולי כן,
אולי כן נכנסתי לתמונה,
כשאבא סיפר לי,
על אותה מלחמה,
מלחמה. . .

מאז שאני זוכרת את עצמי אני שומעת את סיפורי השואה מאבי. אני מתעוררת בבהלה מחלום בלהות שחוזר על עצמו מדי פעם, חלום שבו "אנשים רעים" מגיעים במשאיות ומחפשים ילדים. הם עוברים בין הבתים ורוצים לתפוס ילדים והחיפוש קורה בפתאומיות בלי הכנה מראש, ואני כל פעם מחדש מחפשת דרכים להימלט מהבית, אולי דרך המרפסת בסלון ואולי דרך מרפסת המטבח ואולי אני אפול כשאנסה לקפוץ מהקומה השנייה. כל פעם מחדש שמופיע החלום אני מתעוררת ברגע שנשמעות דפיקות בדלת. שנים עברו חלפו להן עד שיום אחד הבנתי את פשר החלום. אין זה חלום ילדות רגיל, אני שייכת לדור השני של השואה, אני שייכת לדור שחונך וגדל על סיפורי הזוועה, אני דור שני גאה, גאה בגבורה של היהודים, של המשפחה והכי חשוב גאה באבא.

כל פעם מחדש אני רוצה לתעד את הסיפור המשפחתי, כל פעם מחדש אני מתחילה לכתוב קטעי זיכרונות ששמעתי, שאספתי שצילמתי. ברגע שהילדים שלי התחילו גם הם להתעניין בסיפורי סבא על השואה ולאסוף תיעוד לעבודת שורשים, הגעתי למסקנה שזהו זה. עכשיו מתחילים.

חשוב לציין כי בתאריך 24.7.2007 זכיתי להצטרף למסע שורשים מרגש עם הוריי, אחי, אחותי וגיסתי לבלארוס. מסע עם שבעה אנשי עדות מבלארוס דור ראשון ודור שני. במסע זה הסיפורים שגדלתי עליהם קיבלו נופך חדש ולראשונה יכולתי לחבר בין סיפורי אבא למציאות אז ולמציאות היום. את חוויות המסע רשמתי ביומן מסע אישי.

סוף סוף מצאנו זמן לתעד את סיפורו האישי של אבא ולכתוב על זוועות המלחמה שהתרחשו לפני יותר מ-60 שנים. סיפורים שכל פעם מחדש התעוררו לחיים ונוספו להם פרטים חדשים. סיפורים שצונזרו כשהיינו קטנים וכשגדלנו הושלמו הפרטים החסרים. סיפורים שלא התביישנו לשאול עליהם ותמיד אבא היה מספר ומוסיף.

נתחיל מתחילת הפרוייקט 2004... התחלנו...

אבא מספר...

אני מקישה על מקלדת המחשב...

הפסקות...

שואלת שאלות בנושאים לא ברורים...

אבא מפרט, לא תמיד זה קל...

הפסקות...

ומאות לאות נוסף לו משפט שהצטרף לרעהו וכך אספתי וליקטתי את סיפור חייו של אבא, סיפור בגוף ראשון והנה הוא לפניכם...

”הסיפור התחיל בחודש יוני 1941.

אני לא יודע היכן להתחיל, היכן בדיוק נגמרת תקופת חיים יומיומית שגרתית במשפחה המונה כ- 13 נפשות, עבודה, אוכל לימודים אחים ואחיות אמא שכל המטלות עליה, אבא שמגיע רק בסופי שבוע עם עגלה וסוסה. ופתאום הכל נפסק כאילו מישהו חתך הכל בסכין והפסיק את שגרת החיים.....

ואולי להתחיל בסיפורים זוועתיים ממחנות העבודה וההשמדה.... ואולי מהרגע שהבנו שאנחנו מובלים כצאן לטבח... אבל עד היום אני עדיין לא מבין. עד היום אני מתעורר ולא מאמין מה שקרה במציאות, קרה לי למשפחתי ולכל היהודים.

ב- 21 ביוני 1941 התחילה המלחמה באזור שלנו, הגרמנים נגד הרוסים. שמענו על המלחמה והתחלנו לברוח לכוון רוסיה, אבל לצערנו הגרמנים שלחו מטוסים והצניחו צנחנים אשר הדפו אותנו בחזרה לעיירה ולא נתנו לנו לחצות את הגבול.

באותו זמן נכנסו הגרמנים לעיירה שלנו **סמורגון** ואספו את כל היהודים לגטו.

כשחזרנו לעיירה כבר נכנסו הפולנים מהעיירה לבית שלנו, לא יכולנו לחזור הביתה.

בסמורגון הקימו הגרמנים שני גטאות. אותנו הכניסו לגטו **קרקע**.

קרקע הייתה שכונה של **סמורגון** שבה גרו יהודים שעבדו את האדמה. הברון רוטשילד קנה את האדמות עבור היהודים.

בקרקע היינו מספר חודשים והעבירו את כל היהודים לגטו שבנו בתוך העיירה **סמורגון**.

מהגטו שבנו הגרמנים, היו מוציאים אנשים לכל מני עבודות בעיר. אני הייתי אז בן 12, הייתי יוצא לעבודה בצבא הגרמני ומבצע עבודות מטבח. וכשהחילים היו גומרים לאכול והיה נשאר אוכל, הייתי לוקח את השאריות למשפחה.

במטבח הייתי מקלף תפוחי אדמה, עוזר לטבח, שוטף כלים, סירים. אחרי זמן מה הגרמנים החליטו לחסל את הגטו והעבירו את רובם, חוץ מבעלי מקצוע מיוחדים **לגטו אושמנה**.

אחותי הגדולה ביילה, שהייתה כבר נשואה לפני תחילת המלחמה, בעלה והילד נשארו בגטו **סמורגון** כי בעלה היה בעל מקצוע, הוא היה חשמלאי. אחר כך העבירו אותם לכל מיני מחנות, בהמשך נודע לי שאחותי ילדה עוד ילד ובסוף לקחו את שני הילדים ממנה ומרוב בכי וצער גם היא לא החזיקה מעמד.

בעלה יז'אק, שרד את המלחמה אבל אחרי שהשתחרר הוא חלה ומת.

כאמור העבירו אותי עם אבי, אמי ואחותי הקטנה לובה לגטו אושמנה
(מאי 1942 עד יוני 1942)

בגטו אושמנה הכניסו מספר משפחות לבית אחד, כך גרנו מספר ימים.
אחרי מספר ימים הגרמנים החליטו לעשות אקציה (מיינו את האנשים). הם
החליטו להוציא את האנשים המבוגרים יותר להורג.
ההורים שלי, אחותי הצעירה ואני הלכנו בשורה יחד עם כל היהודים.
מרחוק ראיתי שבצד ימין לקחו את האנשים המבוגרים (אלה שהיו מעל גיל
50) אז הבנתי שאני צריך למהר עם משפחתי לכוון שמאל, לפני שהחיילים
ישימו לב שאבא שלי מעל גיל 50 ועם הזקן שלו הוא נראה מבוגר. במהירות
קפצנו שמאלה לתוך בית הכנסת יחד עם הקבוצה הצעירה יותר. בבית
הכנסת נשארנו עד הערב ובערב הוציאו אותנו הביתה וכך נשארנו בחיים.
מאוחר יותר נודע לנו שהאנשים שמיינו לצד ימין, כלומר המבוגרים מעל גיל
50 והאנשים החלשים יותר, נלקחו על עגלות מחוץ לעיר. שם הכניסו אותם
לגורן שהיה שייך לאיזה פריץ (המקום בו הוא היה מתגורר נקרא ז'עלונקע)
ושרפו אותם בחיים.

כך שלמזלי הצלתי את ההורים שלי מהאקציה הזאת. כשעולות בראשי
התמונות מהזמן הזה אני רואה מה עבר עלי, ילד בגיל 13 עם מחשבות של
מבוגר, מנסה להציל את הוריו היקרים לו מכל, וזו הייתה רק ההתחלה
בוודאי שלא הסוף.

אחרי יום, הגרמנים החליטו לשלוח אנשים לכל מיני מחנות עבודה. קיבלנו
הודעה שאמא שלי צריכה ללכת למחנה עבודה שנקרא קנה, 20 קילומטר
מווילנה.

היות ואבא שלי, אחותי הקטנה בת ה-9 ואני בן 13 נשאר לבד בלי שמישהו
יטפל בנו, החלטתי שאני מחליף את אמא. למחרת בבוקר יצאתי למגרש
במקום שבו התאספו כל מיני אנשים לכל מיני מחנות עבודה. במקום
שמיועד לנסוע למחנה שנקרא קנה, עמדתי על אבן בתוך השורה וכשקראו
את שמה של אמא שלי "חסיה קרפל" אמרתי שזה אני.
כך הצטרפתי לקבוצה של אנשים שנלקחה לקנה (יוני 1942 עד אוקטובר
1942).

קנה זאת עיירה קטנה, שכל הבתים בה היו מעץ.
אותנו הכניסו לבית כנסת ושם היה המחנה שלנו, שם ישנו ואכלנו (אם היה
מה לאכול).

כל יום לקחו אותנו ברגל, בחורף, שבעה קילומטרים לעבודה ושבעה
קילומטרים בחזרה לקנה, בשלג. בנינו פסי רכבת, סחבנו עצים ומסילות
וחיברנו את פסי הרכבת.

אחרי חודש אני ועוד בחור החלטנו לברוח בחזרה לאושמנה, קמנו בארבע
בבוקר והתחלנו ללכת לכוון גטו אושמנה, מרחק של כארבעים קילומטרים.
אבל נודע ליהודים במחנה שאנחנו ברחנו, הם הגיעו עם מזחלה והחזירו
אותנו חזרה למחנה, הם פחדו שיהרגו את כולם בגללנו.

חלפו עברו להם עוד מספר שבועות. פעם אחת הופיע קצין גרמני בכיר במחנה קנה. הוא החליט להתזיר מישהו חזרה לתוך גטו אושמנה, הוא כנראה קיבל כסף עבור ה"משימה" הזו. אני נגשתי לקצין בכיתי ואמרתי לו (דיברתי אליו בגרמנית – שפה שלמדתי כשהייתי בקרב הגרמנים ואשר דומה מאד ליידיש) שאני ילד קטן, צעיר, העבודה קשה עלי ואני מבקש שיחזיר אותי לאמא שלי לתוך הגטו. הקצין לא חשב הרבה ואמר: "הילד נוסע איתי יחד לגטו!". כך חזרתי חזרה, יחד עם הקצין ועוד יהודי, לגטו אושמנה ופגשתי את אמא, אבא ואחותי.

נודע לנו מסיפורים שהגרמנים הכניסו את כל העובדים של מחנה קנה לתוך בית הכנסת, לאחר שסיימו לבצע את עבודות בניית פסי הרכבת ושרפו את כולם. לא נשאר אף אחד.

אחים שלי ישראל ויוסף היו במחנה עבודה שנקרא ז'עז'מרי אשר בליטא. ז'עז'מרי הייתה עיירה קטנה לא הרחק מהעיר קובנה, במקום שאי אפשר היה כבר למצוא יהודים.

מגטו אושמנה החליטו לשלוח אותנו (אמא, אבא, אחותי ואני) לאותו מחנה עבודה ז'עז'מרי. אחי ישראל כבר עבד קודם במחנה. (אוקטובר 1942 עד אפריל 1943).

שם הכניסו אותנו לבית כנסת ומצאנו שם מיטות בשלוש קומות עשויות מעץ גס, רוב שיטחו של האולם היה תפוס במיטות, אנחנו הצטרפנו לאנשים שהיו כבר במקום.

נודע לנו אחר כך שלפנינו היו שם שבויים רוסיים.

הייתי מאד צעיר זרמתי יחד עם כולם ורק חשבתי איך להישאר בחיים. כל אחד שמר את הדברים שלו במקום ששם ישן (מעיל שנשמר מהבית, אוכל ששמרנו לאחר כך ועוד).

בז'עז'מרי העבודה הייתה בניית כבישים ועבודות ביערות. לקחו יהודים מז'עז'מרי לבנות את הכביש הראשי בין ווילנה – מינסק - קובנה. בקיץ העבודה הייתה קשה אבל בחורף נוסף לקושי הפיזי היהודים היו צריכים גם להתמודד עם קור מקפיא חודר לעצמות.

בחורף בין 1942-1943 פרצה שם מחלת הטיפוס. (דווקא החזקים מתו מטיפוס) כל יום נפלו למשכב בין 20 ל-30 איש. התחילו צרות גדולות. כמובן תרופות לא היו ואוכל כמעט ולא היה. המצב היה גרוע אבל יותר גרוע היה כשהנאצים התחילו לשים לב שכל יום יוצאים פחות אנשים מהמחנה לעבודה, זה נודע לפקידות היותר גבוהה ואז הם התחילו להתעניין מהי הסיבה. הגיעה משלחת לחקור את מנהל המחנה הגרמני. היהודים הסתדרו עם מנהל המחנה הגרמני, הוא היה מקבל מדי פעם מתנות יפות מהיהודים (מה שעוד נשאר להם מהבית) ולכן היה כדאי לו לשמור עלינו. את המשלחות הוא היה שולח חזרה באומרו שזה כלום או ממציא תירוץ אחר.

כשהצטרפנו אני ומשפחתי למחנה הזה כבר המגפה דעכה, עדיין היו אנשים חולים שמתו ללא תרופות ואוכל, אבל בסדר גודל קטן יותר.

מחלת הטיפוס הייתה מלווה בחום גבוה ושלשולים שנמשכו שבועות. המוות הכה באנשים רבים מאד במחנה ודווקא באנשים החזקים יותר. מחלת הטיפוס היא מחלה מדבקת מאד שנוצרת מזיהום, כינים וכל מיני חיידקים. הקצין הגרמני למזלנו היה תעב בצע ולכן לא "הלשין" על המחנה אחרת כנראה היו אוספים את כולנו ושורפים אותנו בדם קר. בדרך לעבודה ניתן היה לראות את הבתים שהיו שייכים ליהודי העיירה, בבתים אלה כבר גרו נוצרים אבל המזוזות עדיין היו שם. לנוצרים לא היה מושג מה משמעות המזוזות שבפתח ביתם החדש. ישראל אחי, עבד במחנה בשאיבת מים ואני הצטרפתי אליו לעזר.

בזמן שאנחנו היינו ב'עז'מרי, ב-1943 החליטו הגרמנים לרכז את היהודים מסמורגון, אושמנה והסביבה בשני גטאות גדולים: גטו ווילנה וגטו קובנה. הגרמנים הולילו שולל את היהודים ובמקום להוביל אותם לגטאות הם שלחו קבוצות מהיהודים ישר לפונר ליד ווילנה ושם הם רצחו אותם. פונר זה מקום ליד ווילנה ששם מצאו את מותם עשרות אלפים ואולי מאות אלפי יהודים. כל זאת בעזרת אנטישמיים מקומיים שיש להם חלק נכבד בחיסול העם היהודי.

כאמור אני ומשפחתי נשלחנו לגטו קובנה-היינו במחנה 9 (אפריל 1943 עד מאי 1943).

הכניסו אותנו לבית כנסת גדול לאחד החדרים וזה היה בסלובודקה (סלובודקה היה אזור של הגטו בקובנה).

שם היה גטו של יהודים שחיו שם, כמו עיר והתפרנסו מכל מיני עבודות. בגטו מצאתי עבודה אצל יהודי, שאצלו עבדתי קצת זמן ולמדתי להכין כל מיני סוגי דגים ובירות וניתנה לי האפשרות גם לאכול אצלם. העבודה אצלו הייתה בשביל להתקיים כדי שיהיה לי מה לאכול. חיפשתי עבודה ושמחתי למצוא אצלו. (עד היום אני יודע להכין כל מיני סוגים של חמוצים וסוגי דגים).

בקובנה היינו מספר שבועות.

בקובנה הגרמנים החליטו לעשות שוב פעם אקציה והחלו לעבור מבית לבית ולהוציא אנשים באכזריות, הם אספו אותם למקום אחד במרכז הגטו. במקרה ליד בית הכנסת הם לא נכנסו וכך שוב ניצלנו ממוות אמא, אבא, אחותי לובה, ואני.

ראיתי איך שסוחבים את האנשים מתוך הבתים, הם עברו בסמטה שלנו ויותר לא ראינו אותם. אנחנו הצצנו דרך חורים בחלון כדי שלא ירגישו בנו וגם שלא ייקחו אותנו איתם.

הגרמנים אחרי זה החליטו להעביר אותנו למחנה עבודה שעמד בשדה פתוח מוקף גדר תיל ליד העיירה קושודר (בליטא) (מאי 1943 עד אוקטובר 1943). הפרידו בתוך המחנה בין הגברים והנשים על ידי צריפים, עבדנו בכל מיני עבודות.

לפעמים עבדנו ביערות חטבנו שם עצים וסחבנו אותם. ובפעמים אחרות חפרנו קבול. שם תמיד היה רטוב, היינו חופרים 4 מטרים עומק ורוחב, כשמגיעים עמוק מאד המים היו פורצים ואם לא היינו יוצאים בזמן – היה רע מאד.

קבול זה בוץ עם שורשים באדמה – והחומר שהיה מתייבש היה חומר להסקה ולחימום, הגברים היו חופרים באדמה והנשים היו סוחבות את החומר שהוצא מהאדמה ומסדרים את החומר לייבוש. כך אנחנו היינו ועבדנו מדי יום והאוכל היה מאד מצומצם היינו מקבלים מנות קצובות.

באותו זמן שהיינו במחנה זה, חלמנו שהצבא הרוסי יציל אותנו, כי לפי השמועות הצבא הרוסי תקף והכה קשות את הצבא הגרמני וכך חיכינו ליום שנוכל השתחרר מעול הגרמנים ונשאר בחיים (עם מעט האוכל שזרקו לנו). אני רוצה להזכיר שבזמן הזה הייתי עם הורי, אחותי הקטנה לובה, אחי ישראל ואחי יוסקיה. הילדים הקטנים (כמו אחותי) היו מסתובבים במחנה והיו משחקים ביניהם, הם לא נדרשו לעבוד.

היו יהודיים שהצליחו לשמור מהבית שלהם כל מיני חפצים, שהם שמרו במשך כל המחנות, כך שחלקם יכלו למכור או להחליף בעד אוכל מהאיכרים שבאזור. היינו יוצאים בצורה לא חוקית (לא לגאלית) לבקש אוכל אצל האיכרים הנוצרים ולפעמים היו נותנים חתיכות לחם, וכמובן הם קיבלו בשמחה את הזהב שהיהודים היו מוכנים למכור תמורת מעט אוכל.

במחנה שלנו היו שאכלו יותר היו שאכלו פחות אך מרעב לא מתו.

כך עבר לו הזמן ולמדנו לחיות בצורה הזאת עד שבאביב 1943 הגיעה גזירה חדשה ואיומה - השמדת הילדים בכל ליטא.

ביום אחד השכם בבוקר 27.3.1943 כשיצאנו כהרגלינו לחצר, כדי להתארגן ללכת לעבודה גילינו צבא גרמני – נאצי מסביב לכל המחנה. הבנו שדבר טוב לא יצא מזה.

התחושה הייתה נוראית, חוסר וודאות, פחד מהלא נודע. הגרמנים נכנסו למחנה עם עגלות רתומות לסוסים ואחדים מהם הלכו לדבר עם המנהל הנאצי.

העמידו אותנו בשורות ועדיין לא הבנו מה הולך להתרחש. במחנה שלנו היו מעל 20 ילדים קטנים (בגילאים פחות מ-15), חלק מהאימהות של הילדים הקטנים לא יצאו לעבוד כמו שאר האנשים, כי היו צריכות לטפל בילדים.

כך שביום זה לא כמו בכל יום ציוו גם על האמהות האלה עם הילדים לצאת ולעמוד בשורות עם שאר היהודים. (כל בוקר האנשים שהיו יוצאים לעבודה היו עומדים בשורות, היו סופרים אותם ומחלקים אותם לקבוצות עבודה).

הפחד התחיל לחלחל בליבם של כל היהודים.

האמהות הלבישו את הילדים בגדים חמים יותר כי מזג האוויר היה קר, הנאצים התחילו למשוך את הילדים מזרועות האמהות והתחילו להעלות אותם לעגלות, האמהות התחילו לצעוק ולצרוח ולהיזרק על העגלות, (היו אמהות שעלו יחד עם הילדים והצליחו לנסוע איתם), הניתוק היה קורע לב, אנחנו עמדנו כמו מאובנים, לא יכולנו לעזור, לא ידענו מה קורה פה כל הגרמנים עמדו עם נשק מסביב וכולם פחדו לזוז. האנשים האחרים התחילו להרגיע את האמהות בהבטחה שלא יקרה להם כל רע. נודע לנו מאוחר יותר שכך קרה בכל המחנות, הגרמנים היו נכנסים למחנות לעתים עם עגלות עם סוסים ולעיתים במכוניות עם מנגינות מסביב כדי למשוך את הקטנטנים אליהם ולתלוש אותם מהאמהות חסרות האונים. הם היו לוקחים את הילדים מהמחנות ומוציאים אותם להורג, כל הילדים התמימים, רכי הלב, החפים מפשע לא יכלו להתגונן או להבין מה קורה להם וכך באכזריות שאין הסבר לה ולא יהיה הסבר לעולמי עולמים רצחו הפושעים את יפי הנפש.

לובה אחותי הייתה בת 12, והיא גם כן הצטרפה לשורה והגרמנים לקחו אותה, אני הייתי בערך בן 14 שנים, אבל אני עם עוד שני ילדים טיפלנו בחיות של מפקד המחנה גידלנו שם חזירים וארנבות, אני עמדתי על אבן בתוך השורה שאהיה יותר גבוה, וככה ניצלתי מהצרה הנוראית הזאת ונשארת עם כל האנשים. בשורה הראשונה, אני זוכר, עמד עוד ילד שעבד איתי, ארקה קפלן שמו, שהנאצים רצו לקחת אותו יחד עם הילדים, למזלו מפקד המחנה אמר שהוא צריך אותו לעבוד אצלו וכך השאירו אותו בחיים. מצד אחד ההורים שלי התחילו לצעוק ולבכות שלקחו את אחותי, מצד שני פחדו עלי שלא ייקחו גם אותי.

כמו שההתקפה התחילה כך היא נגמרה, כל ההתנפלות על המחנה והוצאת כל הילדים בפתאומיות ברגע שעזבו עם העגלות הכל השתק ודמם. המחנה נשאר ללא ילדים וללא צחוקים המתגלגל. מאז לא שמענו על הילדים וכמובן גם על אחותי לובה לא שמענו דבר, היה ברור שהם נרצחו, יחד עם האמהות שהצליחו לטפס על העגלות. על המחנה שלנו ירדה חשכה, לא צחקנו יותר לא שרנו ואפילו לא אכלנו, ההורים שלי היו במצב הלם, אבל לא היה מה לעשות וכך היה צריך להמשיך את החיים, אם זה נקרא חיים. גם שאר האמהות הסתובבו כמו צללים במחנה ולא היה ניתן לנחם אותם.

עדיין לא היה ידוע לנו על מחנות ההשמדה, בעצם האירוע הטראומתי שקרה לנו בחטיפת הילדים מהוריהם הוא היה התחלת ההשמדה גם אצלנו (למרות שכבר שמענו על אקציות במקומות השונים). התחיל לחלחל בליבנו ההבנה שלמרות העבודה הקשה אצל הגרמנים אין סיכויים להישאר בחיים, ברגע שיתחשק להם הם ישחקו איתנו כבובות ויעשו בנו כרצונם. כך שאם לא ניקח את חיינו בידינו ונברח, גורלנו יהיה מר מאד.

המחשבות על בריחה היו בלב אבן פחדו לדבר כי פחדו שהכל יתגלה ואז יוציאו להורג, אך לאחר המקרה עם הילדים המחשבות התגברו.

וכך על ידי תכנון הצליחו לברוח 40 בחורים. הם היו עובדים בכריתת עצים ביערות וביקשו מהשומרים ללכת "לעשות את צרכיהם", חלקם לא חזרו, קבוצה אחרת תפסה את השומרים ולקחו אותם איתם בשבי ורק למחרת שיחררו את השומרים.

האנשים שנשארו במחנה חששו מגורלם לאחר הבריחה, ידענו שהגרמנים לא יעברו על כך בשתיקה ובאמת הגיעו למחנה מספר גרמנים וניסו להוציא בכוח מידע מהאנשים במיוחד מהגברים שבחבורה, (הכו אותם מכות רצח). הגרמנים איימו עלינו שאם מישהו נוסף יברח הם יהרגו את כל המחנה. כך שאם יהודי ניסה לברוח ונתפס הוא הוכה עד זוב דם והושאר על סף החיים בכוונה להאריך את סבלו.

אני זוכר שתפסו בחור אחד וכולם ראו איך שהרביצו לו, בסוף הוא נשאר בתוך המחנה. הוא היה בחור חזק ושהגרמנים עזבו את המקום, אנחנו טיפלנו בו, ניקינו אותו, חבשנו אותו – עזרנו לו. אני שמח לספר שבסוף הוא נשאר בחיים והגיע לארץ ישראל.

כך שבימים האלה כל יום שהשמש זרחה לא ידענו מה יהיה גורלנו, חיינו מדקה לדקה משנייה לשנייה וכל רעש או תזוזה של השומרים או החיילים שהיו מגיעים, הפחידה אותנו מאד.

ובאמת לא איחר המועד. הגרמנים החליטו להעביר אותנו מהמחנה ואולי גם להשמיד כמה בדרך, אך לאחר מחשבה הם ראו שעדיין ניתן לנצל אותנו ואולי להעביר אותנו בעבודה שלא סיימו, כמו סלילת הכבישים שהתחלנו בין **קובנה** ו**וילנה**. אז בוקר אחד הודיעו לכולנו לקחת חבילה קטנה ביד שבתוכה כמה בגדים.

תחשבו רגע מה אפשר לקחת בחבילה קטנה למקום לא ידוע וכמובן גם לא ידוע אם נחזור לקחת את שאר החפצים האישיים, שאולי באותם חודשים הצלחנו לאסוף.

אז מה בדיוק לוקחים איתנו? מה היה לנו לקחת? שאלות רטוריות בשביל הניצול היהודי בזמן ההוא. לוקחים מעיל או בגד קרוע (לא לשכוח את הכינים שהיו חברותינו באותו הזמן, צריך להזכיר שלאורך כל המחנות הכינים לא היו חסרות ונצמדו לכולם, נשים, גברים ילדים מבוגרים – אלה היו הצרות הקטנות), אז חוץ מאיזה בגד קרוע לשעת הצורך הקרה היו שלקחו את מנת היום כדי שאולי יהיה גם מה לאכול. פשוט עליבות החיים יותר נחות מזה אני חושב שלא היה ניתן להגיע.

הוציאו אותנו לחצר, שוב ספרו ובדקו אותנו והובילו אותנו ברגל אל תחנת הרכבת. כמו שצינתי הם החליטו שניתן לנצל אותנו לעבודה עבורם והעבירו אותנו למחנה עבודה **אלקסוט** שהיה ליד **קובנה**, בידיש קראו למחנה: "דער געפאנגען לאגער" - מחנה שבויים, המחנה נקרא כך בידיש מפני שלפנינו היו שם שבויים רוסיים.

במחנה **אלקסוט** (אוקטובר 1943 עד פברואר 1944).
שוב חיכו לנו שם מיטות בשלוש קומות מעץ פשוט וגס, ללא מזרון, אנחנו הצטרפנו ליהודים שכבר היו במקום, יהודים מגטו **קובנה**.
כשבאנו למחנה **אלקסוט** מצאנו מחסנים עם בגדים של שבויים רוסיים שכנראה עבדו ובסוף הוציאו אותם להורג ואת הבגדים שלהם השאירו. כל בוקר כשיצאנו לעבודה היו בודקים אותנו וסופרים אותנו וכשחזרנו היו שוב סופרים אותנו ובודקים אותנו אם לא הכנסנו משהו למחנה.
במחנה **אלקסוט** עבדנו בבניית שדה תעופה, סלילת כבישים ופסי רכבת. למי שהיה קצת זהב, היו קונים בשר חזיר (זה מה שמצאנו והסכימו להחליף תמורת כל מיני דברים) והיינו פורסים את זה על הגוף כדי שלא יתפסו עלינו וכך היינו נכנסים לתוך המחנה. בתוך שדה התעופה היו עובדים גם גויים כך שהצלחנו להחליף איתם מעט אוכל.

ממחנה זה הגרמנים החליטו להעביר אותנו למחנה עבודה אחר, שהיה באמצע יער עבות, יער זה היה גם הוא בליטא, המחנה נקרא **קוזלובורודה** (פברואר 1944 עד אוגוסט 1944).
במחנה זה שוב עבדנו בקבול, הגרמנים ראו אותנו כמומחים בשטח זה עם ניסיון רב בתחום.

בקיץ 1944 כשהצבא האדום התחיל להתקדם במלחמה, הגרמנים החליטו להוביל אותנו לתוך גרמניה.
במחנה זה שמרו עלינו שומרים ליטאים שהם היו יותר טובים מקודמיהם, הם סיפרו לנו על הנעשה בחזית הרוסית, הם סיפרו שהרוסים מתקדמים מהר קדימה לאזור שלנו לכוון ליטא. היה ברור לנו שעם בואם הרוסים ישחררו אותנו מידם האכזרית של הנאצים.
הגרמנים עדיין לא וויתרו, כי הם עדיין יכלו לנצל את עבודתנו החשובה, אז לפני הנסיגה הם אספו וריכזו את היהודים מכל המחנות לגטו **קובנה** ושלחו אותם לגרמניה.
גם אותנו רצו להעביר, כך שבשבת בבוקר באו הגרמנים כשהם מצוידים בכל מיני מכוונות ירייה, משאיות משא וכלבי זאב גדולים להרתעה, במטרה להעביר אותנו לתחנת רכבת כמו שמעבירים צאן.

אני הייתי כבר בן 15 והסתובבתי תמיד בין הבחורים הגדולים יותר, הייתי שומע את כל ההסתודדויות שלהם, רציתי להשתייך לקבוצת הבחורים הבוגרים יותר והחזקים יותר. כך ששמעתי פעם אחת שהם החליטו על סימן מסוים, קוד לבריחה והם סיכמו ביניהם שכאשר יגיע הזמן המתאים הם יצעקו את המילה וכולם יברחו לתוך היער.
כדי להגיע לתחנת הרכבת היינו צריכים לעבור דרך חולית של כ- 14 קילומטר באמצע היער, המכוונות לא יכלו לעבור כי היה בוץ.

היהודים החליטו שמה שלא יהיה הפעם בורחים. לכן באותו יום ניסו ל"מרוח את הזמן", כדי שיצאו קרוב לחשיכה ואז הבריחה תהיה קלה יותר. כך כשפסענו צמודים אחד לשני מוקפים בכלבים על ארבע וכלבים על שתיים (הנאצים), הנשים צעדו ראשונות והגברים מאחוריהם, שמעתי לפתע "עורה" (הידד, יחי), ירייה ראשונה אני הרגשתי שאני רץ, נופל, החבילה שהייתה על הגב שלי נפלה ממני, קמתי ורצתי, לא ידעתי מה אני עושה רק ידעתי שאני צריך לברוח, לרוץ לברוח כמה שיותר רחוק. מה שאני זוכר זה שהשק (החבילה) נופל לי ואני רץ ביער.

רצתי בריצה מטורפת ויחד איתי שמעתי שרצים עוד אנשים, גם שמעתי את החיילים הגרמנים צועקים HALT! (לעצור) והחלו לירות על הבורחים, שמעתי צעקות וצרחות.

המשכתי לרוץ, רצתי כ- שלושה ימים כאשר אני מדמיין שרודפים אחרי ועוד מעט תופסים אותי, האדמה הייתה מלאה בעלים יבשים כך שכל הבורחים היו דורכים עליהם ואני חשבתי שהגרמנים רודפים אחרי.

לא אכלתי ולא שתיתי שלושה ימים. ובזמן הריצה נפגשתי עם עוד חמישה אנשים מהמחנה, שברחו גם הם, אנשים אלה ידעו היכן נפגשים אחרי הבריחה. רצנו ולא ידענו בהתחלה לאן רצים.

לאחר שלושה ימים, בלי אוכל, הצעתי שנלך לפי פסי הרכבת וזה יוביל אותנו לכוון הרצוי. ראינו שלט של הגבול בין גרמניה לליטא. הצעתי שנלך לכוון ליטא. בדרך מצאנו בורות מים. ירדתי לבור עם הכובע נתתי לכולם לשתות מים.

הגענו לנקודת המפגש, זה היה ליד אחת המכוונות (מכונה מספר 3) שעבדנו להוצאת קבול והכרנו את המקום. שם נפגשתי עם אחי יוסף ושאלתי איפה אחי ישראל, יוסף סיפר לי שישראל עם עוד חבר יצאו לחפש דרך מילוט והם עוד לא חזרו. שאלתי אם יש לו משהו לאכול היות ולא אכלתי שלושה ימים, הוא הלך למחנה איפה שהיינו שם (המחנה האחרון), אשר היה עזוב, כי הגרמנים פחדו להישאר בתוך היער, ומצא שם חתיכת לחם והביא לי. אבל לא יכולתי לקבל את החתיכה כי היו הרבה אנשים רעבים. מי שרק הסתכל חילקנו לו, לא יכולתי לאכול שכולם מסתכלים עלי, קיבלתי רק חתיכה קטנה.

אחרי יום הופיעו החבר ואחי ישראל ונשארנו שלושתנו יחד.

נודע לנו מאוחר יותר שגם ההורים שלי ניסו לברוח ליער וברגע שהחלו היריות ההורים שלי השתטחו על הקרקע. הם לא הספיקו לברוח רחוק והגרמנים הוציאו אותם מהיער והובילו אותם הלאה יחד עם שאר האנשים שנשארו ולא הצליחו לברוח. חשוב לציין שהורי לא היו צעירים. הם ראו שנפלנו או כך לפחות חשבו, כי כולנו היינו עם אותם סמרטוטים. אבל אנחנו כל אחד היה לחוד- התפזרנו. אחד ימינה אחד שמאלה לא ידענו שהאחרים נשארו בחיים.

למקום בו התאספנו הצליחו לברוח ולהגיע 140 איש מתוך המחנה, שכלל כ- 400 איש (נשים וגברים).

כמה אנשים נפגשו ביער עם הפרטיזנים (פרטיזנים ליטאים שלא רצו לקחת אותנו), הפרטיזנים הציעו לנו להתחלק לקבוצות קטנות כי אם הגרמנים יתפסו אותנו הם יהרגו את כולם.

כך שאם הם יתפסו קבוצה אחת אז הקבוצה האחרת תישאר בחיים. האנשים התחילו להתחלק לקבוצות החזקים הלכו עם החזקים ואת החלשים לא רצו לקחת. זו הייתה בעיה צעירים וחזקים הולכים ביחד את הקטנים לא רוצים, חששו שיהוו בעיה.

היות ואני עם שני אחיי היינו מאד צעירים ואף קבוצה לא רצתה לקחת אותנו, התקרבו לקבוצה של כ-9 איש והם לא רצו לקחת אותנו כי היינו קטנים מדי, אבל אנחנו נצמדנו אליהם בכח ולא עזבנו אותם כך שלא הייתה להם ברירה וכך הפכנו לקבוצה אחת. אחד האנשים היה דתי ואמר: "מה שאלוהים ייתן כך יהיה".

היינו בתוך היער ולא ידענו בדיוק היכן אנחנו נמצאים. ביער ארגנו לנו מקום כזה, שאם עומדים 5 מטרים ממנו, לא מבחינים ששם שוכבים 12 איש. מה עשינו? הקמנו על האדמה אוהל נמוך, בעזרת מקלות, בגובה חצי מטר ועל זה הנחנו ענפים עם עלים וכל פעם היינו מחליפים את העלים היבשים ושמים עלים טריים. לא ניתן היה להבחין ששוכבים שם אנשים. כך חיינו כחודש.

2 אנשים מהקבוצה היו יוצאים לחפש ולבקש אוכל מהכפריים בליטא, היו משאירים 5 רובל.

האחים הגדולים שלי לא הסכימו שגם אני אלך לכפר להביא אוכל כמו כל אחד מהקבוצה, וכל פעם בתורי הלך אח אחר במקומי עם עוד אחד. באחד הכפרים אח שלי יוסק'ה פגש יהודיה **מקובנה** שעבדה אצל איכר אחד, אשר הציל אותה והחזיק אותה כנוצרייה כדי שהשכנים לא ידעו. היא הייתה משאירה כל יום בתוך השדה אוכל ואנחנו היינו באים ולוקחים.

יום אחד תפסו הגרמנים את יוסק'ה והוא אמר שהוא רוסי (כי לא רחוק משם היה מחנה של אנשים רוסים שעבדו שם), הוא הרגיש שהמצב לא טוב והצליח לברוח מהידיים של הגרמנים, יוסק'ה חזר ליער אלינו. הוא היה מאד מבוהל, ישראל האח הגדול שפסף לו את הרגלים כי מהפחד הוא לא הצליח ללכת.

זאת הייתה שבת נחמו בדיוק תאריך היום הולדת שלי (ידענו לפי הדתי שהיה בקבוצה את התאריך). החלטתי שהפעם אני הולך להביא אוכל, זה יום ההולדת שלי ואני כבר מספיק גדול ללכת. הלכתי עם עוד בחור שידע היכן האוכל מחכה לנו.

בלילה שמענו הרבה יריות, כשבאנו לכפר, הבחורה היהודייה בכפר ספרה לנו שהרוסים נכנסו לתוך הכפר. הפעם התעכבנו מעט.

האחים שלי וכל הקבוצה התחילו לדאוג לנו, כי חלף זמן רב מהשעה שיצאנו לדרך והם לא ידעו מה לעשות. לפנות ערב חזרנו לקבוצה ביער. זאת הייתה הפעם הראשונה שהבאנו אוכל מבושל – הבאנו מרק פאחלופקה. חזרנו וסיפרנו שהרוסים נכנסו.

לכן יצאו שני אנשים מהקבוצה להיפגש עם הצבא האדום, שהמליץ לנו שנצא מהיער המסוכן עבורנו, היות והצבא הגרמני נס לתוכו.

יצאנו כולם מהיער לכיוון ביתו של האיכר, היכן שהיהודייה שעזרה לנו הייתה - שם בפעם הראשונה התרחצנו אחרי שחודש ימים לא עשינו זאת, כי לא היה לנו מים ביער. סיפרו לנו כי הלשינו על האיכר שבביתו נמצאת יהודייה, כשבאו לקחת אותה איש צעיר שעבד אצל האיכר אמר לכולם שזו אשתו. כהוכחה דרשו מהשניים לשכב וכך ניצלה היהודייה.

החלטנו לחזור שלושתנו חזרה לעיירה **סמורגון**, הבחורה שפגשנו הייתה **מקובנה** והיא חזרה **לקובנה**, יתר האנשים חזרו למקומות שבהם חיו לפני המלחמה. נפרדנו וכל איש הלך לדרכו, אני הלכתי עם שני אחיי.

עם טרמפים של הצבא האדום חזרנו ל**סמורגון**. בסמורגון הכל היה שרוף. הבית שלי נשאר שלם.

זה היה חודש יולי 1944.

נודע לנו שמתוך 140 איש שהצליחו לברוח ליער נשארו בחיים רק כ-70.

מתוך ספר על סמורגון העיירה שלי שבו יש תמונה של שלושתנו :
ישראל, יוסק'ה ואני - צילום של איך שנראינו כשיצאנו מהיער.

קוראים יקרים עברו כבר הרבה שנים כבר יותר מ- 60 שנה וקשה לי לזכור הכל, במיוחד מה שעבר עלי בתור ילד. מה שאני מספר זה התמצית מכל הצרות שאני נזכר בהן. בכל אופן החלטתי לכתוב כמה שורות שאנשים יוכלו לקרוא, במיוחד הילדים שלי, הנכדים שלי והצאצאים בעתיד. מה שעבר עלי בתור ילד שהייתי בן 12 עד 15. אפילו כשהייתי בן 15 בסוף המלחמה וחזרתי חזרה לתוך העיירה סמורגון, מקום הולדתי, צריך הייתי לדאוג לעצמי : איך להתקיים, מה לאכול ואיך להשיג את האוכל, היות וממשלת רוסיה לא עזרה לנו בשום דבר כשחזרנו חזרה לעיירה.

חזרתי לסמורגון - כל העיירה הייתה שרופה, הבית שלנו שעמד אחרי נחל - שרד יחד עם כל הבתים שהיו אחרי הנחל. (הבתים נשארו שלמים). הצלחנו לקבל בחזרה חצי מהבית שהיה שייך לנו והתיישבנו בו (הגוי ישב בחצי השני - קשה היה להוציא אותו מהבית שהיה שייך למשפחת).

כל היהודים שחזרו לעיירת סמורגון היו באים אלינו, כל המכתבים שהעיירה קיבלה מיהודים היו מביאים לנו ואנחנו התכתבנו עם כולם סיפרנו והסברנו מה שידענו על המשפחות שלהם.

קיבלנו מכתבים מהאחים שלי שנשארו בחיים מיצחק, לייזר, דוד ואברהם ששירתו בצבא הרוסי. התחלנו גם לקבל חבילות מלייזר ומיצחק, הם שלחו לנו בגדים שיהיה לנו מה ללבוש.

שמענו סיפורים שכליזר היה עם הפרטיזנים הוא פחד להיכנס לסמורגון כדי שלא יסכן את המשפחה שלו ויהרגו אותנו.

נודע לדוד על המצב שלנו והוא החליט לבוא לראות אותנו (הוא היה ברוסיה).

בערב היינו מסתגרים מפחד שלא יבואו להרוג אותנו כי עדיין היו מקרים שרצחו יהודים גם אחרי המלחמה.

ערב אחד שמענו שדופקים בדלת, לא רצינו לפתוח אבל המשפחה שגרה בחלקו השני של הבית החליטה לפתוח את הדלת. השכן פתח את הדלת ודפק אצלנו בדלת הפנימית כדי שנפתח.

פתחנו בזהירות את הדלת, בתוך החדר היה אור של נורה קטנה, אל החדר נכנס אדם והתחיל לשאול מי גר פה? כשהוא הסתובב מהצד הכרנו אותו לפי השיניים (הייה לו ניב שכמעט לכל המשפחה היה באותה צורה), לפי הצורה החיצונית היה קשה לזהות אותו ועוד בחושך, זה היה אחי דוד.

דוד הלך לצבא לפני המלחמה הוא היה בצבא הפולני ובצבא הרוסי. המפגש היה . . .

תתארו לעצמכם איך היה המפגש, איך אפשר לספר במילים וגם עכשיו הדמעות זולגות לאחר כל כך הרבה שנים כשהזיכרונות עולים בראשי.

אחי דוד הופיע והתחיל לעשות סדר. אותי שלח לבית ספר, לא חשבתי שאוכל לשבת וללמוד. אחרי שלוש שנים שהייתי במחנות עבודה, נלחמתי לקיום, להישרדות... בכל זאת התחלתי ללמוד. הוא חייב אותי ללמוד מהכיתה שסיימתי והלאה (כך למדתי עד שעליתי לישראל).

אחי ישראל התחיל לעבוד אצל הממשלה הרוסית, שאספו מיסים מהאיכרים, האיכרים היו משלמים מיסים ע"י בשר או תבואות שהיו להם.

את הבקר היו שוחטים ואת החלקים הפנימיים אחי היה מביא הביתה וכך היה לנו אוכל (כך למדתי גם לבשל ולהכין מטעמים מבשר-הייתי לוקח את הקישקה שנשאר שוטף בנהר, ממלא עם תפוחי אדמה ושומן ומבשל בתנור).

פעם, אחד האיכרים הביא פרה לשלם מיסים לממשלה ואחי ישראל הכיר את הפרה שלנו, שהגרמנים לקחו מאיתנו. הוא זיהה אותה לפי הצלקת ליד העטין.

אחי פנה מיד לבית המשפט, בית המשפט החליט להחזיר לנו את הפרה.

היו אנשים נוצרים, האיכרים מהכפרים שאבא שלי היה סוחר איתם, שהיו חייבים לאבא שלי (לפני המלחמה) כל מיני דברים, אז הם באו והביאו לנו תבואה.

כל היהודים שחזרו לעיר סמורגון היו באים אלינו ויכלו לישון וגם לאכול אצלנו בבית.

את אחי יוסף תפסו (הממשלה הרוסית) ורצו לשלוח אותו לבית ספר סגור שנקרא פזאו – בית ספר מקצועי בתוך רוסיה. רוב הילדים בבית ספר כזה לא רואים את המשפחות שלהם. את הילדים לקחו ברכבת לכוון רוסיה, אחי יוסף ברח מהרכבת וחזר הביתה. יוסף היה נשאר בבית מבשל, אופה לחם ומנקה אותו.

יוסף חלה בדיזנטריה אחרי שהתחלנו לאכול דברים מבושלים. הוא כמעט נפטר בבית החולים של אז, הבית חולים היה בלי תרופות, אנחנו דאגנו להביא לו אוכל מבושל של עופות וכך הצלנו אותו.

סיפרתי כבר שאת כל המכתבים ששלחו היהודים לעירייה היו מביאים אלינו ואנחנו היינו מחזירים לכולם תשובה, אם ידענו מה עלה בגורל המשפחות.

בתאריך 8.5.1945 הודיעו על גמר המלחמה, כולנו היינו שמחים.

יום אחד קיבלנו מכתב כזה... ופתחנו אותו...

לא האמנו מה כתוב במכתב. המכתב היה כתוב בדיו בצבע אדום, כתב ידה של אמא שלנו...

קראתי כמה פעמים את המכתב... לא מאמין... ובכל זאת זה היה מכתב של האמא.

אמא שלי ידעה לכתוב ברוסית, היא למדה רוסית לפני מלחמת העולם הראשונה.

היא כתבה ושאלה האם נשאר מישהו מהמשפחה הגדולה שלה...

במשפחה היו 13 נפשות: 9 ילדים, חתן, נכד וזוג הורים.

אנחנו קראנו וכמעט התעלפנו משמחה... האם יכול להיות שאמא שלנו חיה?! ... יש לנו אמא!... אחרי כל הצרות שעברו עליה עם הגרמנים... יש לנו אמא... אמא שלנו חיה!

אמא שלי חיה!

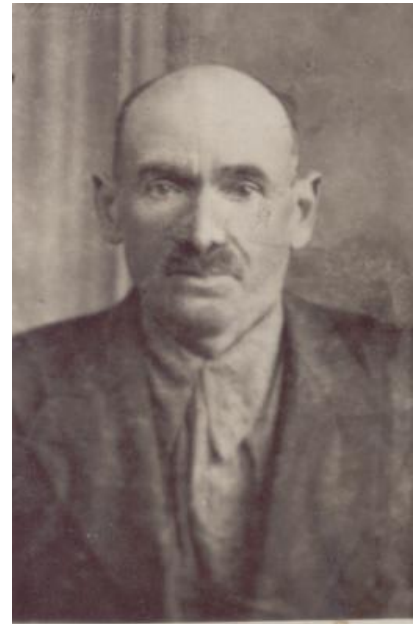
אחרי שהאחים שלי (ישראל ויוסף) ואני ברחנו ליער, גם הורי ניסו לברוח אבל הגרמנים תפסו אותם והחזירו אותם.

אמא נשארה עם בת אחותה (דברקיה- דבורה קרפל) ואבא נשאר עם בן אחותו (אריה ליפקר דגן). מאוחר יותר הפרידו בין הגברים והנשים.

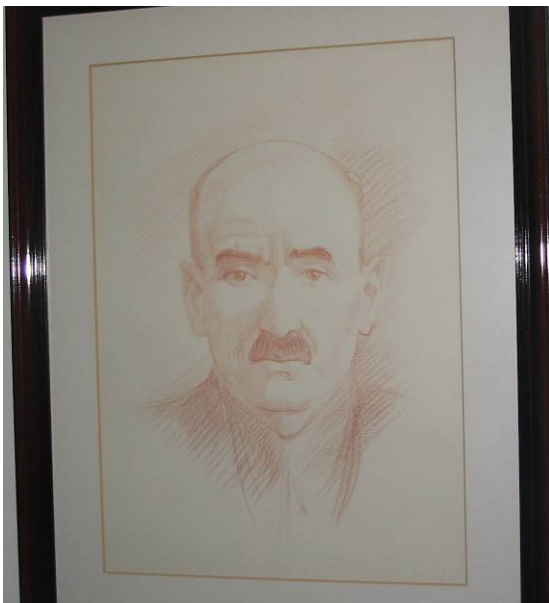
אבי יעקב קרפל חלה במחנה, מתת תזונה, ופעם כשבן אחותו, אריה ליפקר (דגן), חזר מהעבודה הוא כבר לא מצא אותו.

אבא שלי נפטר במחנה דכאו.

**תמונת פספורט של אבי יעקב קרפל
כפי שנשמרה מהתקופה לפני המלחמה:**

**ציור דיוקנו של אבא שלי יעקב קרפל
מתמונת הפספורט המקורית, שצייר אברהם
צ'סקוב (בן דוד שני מצד אמא שלי שעלה
מרוסיה) התמונה תלויה היום בביתי.**

את אמא ואת בת אחותה, דבורה קרפל, הובילו ברגל בשלג עם כל הנשים. היא אמרה לבת אחותה "בואי נברח!", בת אחותה פחדה אבל אמא שלי התחילה לברוח ובת אחותה רצה אחריה.

שתיהן נפלו בשלג, אחרי שכולם עברו, לא הרגישו בהן. הן קמו בקור העז והלכו לכפר הקרוב לבקש רחמים (אוכל, בגדים...). הן דפקו בדלתות הבתים שבסביבה ובהתחלה לא רצו להכניס אותן. איכר פולני אחד, סנדלר, קיבל אותן, הכניס אותן לחדר צדדי. בחדרים הקדמיים היו גרמנים.

ככה הן היו אצלו 3 שבועות עד שהרוסים כבשו את האזור. לאחר הכיבוש, הרוסים לקחו אותן לעבוד בבית חולים נייד. מאוחר יותר אמא שלי ובת אחותה ביקשו שיתנו להן לנסוע הביתה. לאמא שלי נתנו לנסוע אבל את בת אחותה השאירו לעבוד, מאוחר יותר היא חזרה לסמורגון, אלינו.

אמא נסעה בטרמפים (תחבורה אחרת לא הייתה) היא הגיעה לעיירה מולודצ'ינה (מקום הולדתה), התיישבה על אבן ובכתה, היא לא ידעה מה לעשות...

התחילו להתקבץ סביבה ציפורים שהחלו לציץ ולנתר, היא חשבה בליבה "פייגלאך אולי אתם מביאים לי בשורה טובה? אולי זה סימן טוב, אולי זה אות משמים שהילדים שלי נשארו בחיים... אולי מישהו...". (היא תמיד האמינה שאם יש ציפור בחלון או ציפור נכנסת הביתה זה סימן לבשורה טובה).

לפתע עבר יהודי מהעיירה שלנו, הבן אדם הסתכל עליה, הכיר אותה והתחיל לבכות. אמר לה: "אשה מה את בוכה?". אמא ענתה לו: משפחה כל כך גדולה הייתה לי ולא נשאר אף אחד". עונה לה האיש: "אל תבכי תיסעי הביתה 3 ילדים שלך נמצאים בבית...". כך היא הגיעה הביתה.

את הפגישה אי אפשר לתאר... אני הייתי בבית ספר, באו להגיד שהאמא הגיעה... אני רק שמעתי זאת, אני לא יודע מה קרה, קפצתי דרך החלון ורצתי הביתה יותר מזה אני לא יכול לספר...
תתארו לעצמכם מה קרה...

יש לנו אמא!

יש לנו שוב בית!

יש לנו שוב משפחה!

יש לנו אמא, משפחה, בית. יש לנו אמא שתאהב אותנו, שתבשל לנו, תכבס ותנקח והכל מאהבה.

יש לנו אמא.....

כשהגיעה לסמורגון שלושתנו נפלנו עליה משמחה והתרגשות, חיבקנו אותה, כמעט חנקנו אותה מאהבה. היא התעלפה ונפלה, כשהתעוררה אמרה: "מיינה פייגלה", גוזלים שלי...

לאמא שלי היו עיניים מאד מיוחדות בצבע תכלת כמו שמיים בהירים,
ושיערה היה כמו משי.

אמא לא ידעה עברית והייתה מדברת בידיש גם כאשר עלתה לארץ וחיה
בישראל כ- 30 שנה.
אמא שמרה מצוות ולא הייתה נוסעת בשבת. היא לא רצתה להטריח אף ילד
עם משפחתו אבל לשמחתי היא אהבה להתארח בביתנו בימי שישי שבת או
בחגים ולהיות עם הילדים.
כשהייתה מתארחת אצלנו היא הייתה ישנה בחדר עם ליאורה, בתי הקטנה
שניסתה כל הזמן ללמד אותה עברית. ליאורה במקביל למדה לדבר יידיש.

אמא שלי חסיה קרפל נפטרה בישראל, בחדרה, בשנת 1979 בגיל 90.

אחי יצחק נולד ב-1912, לחם בגרמנים, הספיק לשלוח לנו מספר חבילות ומכתבים מהחזית, הוא נהרג 10 ימים לפני גמר המלחמה בכיבוש ברלין.

אחי יצחק קרפל

אחותי ביילה קרפל יאכים נולדה ב-1915 הייתה נשואה לייז'אק יאכים, שהיה טכנאי חשמל מאד עשיר. הייתה לו חנות למוצרי חשמל, מכונות תפירה ואופניים. הם היו גרים יחד איתנו ואכלו יום יום איתנו. לאחותי ביילה היה כבר ילד בן שלוש בערך, כשהמלחמה התחילה. הגרמנים לקחו אותו באחת מהאקציות ואחותי קיבלה את החטיפה של בנה קשה מאד, באותו זמן היא הייתה בהריון. אחרי הלידה (במחנה) לקחו לה גם את הילד הנוסף. מרוב בכי היא נראתה רע ולא ידוע איך נעלמה. סיפרו לנו שהיא החזיקה איתה קומקום מלא זהב וכמובן גם הוא נעלם. לא ידוע לנו מה עלה בגורלה. נודע לנו שבעלה נשאר בחיים, אבל לאתר השחרור הוא חלה ונפטר.

תמונתה של אחותי ביילה קרפל יאכים לפני המלחמה

אחי אליעזר קרפל במדי צבא

אחי אליעזר (לייזר) נולד ב-1917, גייסו אותו עוד לפני המלחמה. כשהתחילה המלחמה התייצב בחזית הרוסית-גרמנית.

הוא נפל בשבי הגרמני, הצליח לברוח, אבל כאשר תפסו אותו שוב, התחזה לפולני. הוא היה בלונדיני וזה עזר לו. כשלייזר היה בשבי עם הרבה חיילים, באו לחפש אנשים שיודעים לטפל בסוסים. אחי לייזר הרים את היד ואמר שהוא יודע לטפל בסוסים. שאלו אותו מאיפה אתה יודע לטפל בסוסים? הוא מיד אמר שהוא היה בצבא הפולני בגדוד של הסוסים. היות והחברים שלו, שגויסו ע"י הפולנים, היו בגדוד עם הסוסים וסיפרו לו גם על המקום, הוא זכר. כששאלו אותו באיזה מקום זה?

הוא מיד ענה שהיה בקבלריה, הצבא הפולני. לייזר סיפר להם על המקום והעיר. המתרגם אישר את המיקום שנתן וכך התחיל לייזר לטפל בסוסים של הגנרלים. הוא ידע שמי שמטפל בסוסים - לא ימות מרעב. אם יש אוכל לסוסים גם בן אדם יכול לשרוד ולא למות מרעב. היו מביאים לו אוכל וסיגריות ואת הסיגריות הביא לגוי שעבד איתו כדי שלא יקנא.

אחרי שנתיים בשבי הוא ועוד שבוי רוסי ברחו ליער ונפגשו עם הפרטיזנים. להתקבל לפרטיזנים זה לא היה קל, ולא האמינו לו שהוא יהודי. הוא היה צריך להוכיח להם ולהראות להם שהוא יהודי. לאחר שהחליטו לקבלו הם נתנו לו את התפקיד המסוכן ביותר - להיות סייר.

החבר שלו, שהיה איתו בשבי ועבד איתו בסוסים, אמר שהוא קומוניסט וגם קצין ולא קיבלו את החבר בקלות. החבר לא האמין שלייזר יהודי, "לא יכול להיות שהוא יהודי, שנתיים עבדתי איתו ולא ידעתי".

כשהרוסים התחילו להתקדם לכוון גרמניה, הפרטיזנים קיבלו תפקיד ללכת ראשונים ולנקות את כל השטח והיערות מגרמנים שנשארו בשטח.

אחי לייזר הוביל בתור סייר על סוס את הפרטיזנים בכל האזור. היות והוא הכיר את כל השטח, מגבול הרוסי הישן עד גבול הליטאי. לייזר היה נוסע לפני המלחמה עם אבא שלנו למכור ולקנות סחורות באזורים האלה.

בגלל שלייזר הכיר את כל הדרכים הוא הצליח להוביל את הפרטיזנים בדרכים צדדיות ולנקות את השטח מהגרמנים. הוא לא רצה להיכנס לכפר שלא יזהו אותו מהמסחר עם אבא. כסייר נפגע פעמיים: ביד וליד האף.

הוא עבר ליד העיר **סמורגון** ולא נכנס. הוא יכול היה לקבל תפקיד בעיר ולהישאר אבל הוא הלך להילחם בגרמנים. הוא לא ידע שמישהו נשאר בחיים מהמשפחה. לייזר קיבל הרבה אותות הצטיינות ומדליות.

ב-1959 הגיע לישראל עם אשתו מרים ושני ילדיו עדה וישה, התיישב בחדרה.

לייזר נפטר השנה, 2007, בן 90.

אחי דוד נולד ב-1919, גייסו אותו לצבא הרוסי שנה לפני המלחמה. דוד היה ספר. לקראת סוף המלחמה הוא עבר לצבא הפולני היות והוא היה נתין פולני.

סיפור אחד על אחי דוד אני זוכר במיוחד מלפני המלחמה: היה לנו בחצר כלב קשור לשרשרת, כלב שחור וגדול. אף אחד לא ניגש אליו, היו נותנים לו אוכל ובורחים. אחותי הקטנה לובה, למדה על כלבים בבי"ס וכשהיא באה מבי"ס היא נגשה ישר לכלב ובקשה ממנו רגל-לשלו, היות והיא למדה בבי"ס על כלבים. כל רגל של הכלב הייתה מאוד גדולה, הוא נתן לה מכה עם הרגל הפיל אותה ופצע אותה. כשאח שלי דוד שמע על המקרה, הוא מיד בא אל הכלב ועם מקל הרביץ לו ואת האחות לובה לקחו לרופא.

אחרי המלחמה התחתן עם רעיה, אישה נוצריה שהוא פגש בזמן המלחמה. נולדו להם שתי בנות: לובה על שם אחותי הקטנה לובה, ונתה.

אחי דוד נפטר ברוסיה בגיל 53.

היום אחת הנכדות של דוד אחי, רעיה (על שם סבתא שלה, הבת של נתקיה) גרה בישראל ולומדת עברית.

אחי דוד קרפל

אחי אברהם נולד ב-1922 הוא הצליח לברוח לרוסיה כשהגרמנים התחילו את המלחמה. במשך כל המלחמה היה ברוסיה, ברוסיה גייסו אותו לכל מיני עבודות (הרוסים גייסו אנשים לעבוד בבתי חרושת), ב-1946 חזר לסמורגון. בקרימין פגש את הדוד שלנו והיה איתו יחד (אבא של זליג). כשחזר לסמורגון הוא לא חשב שנשאר בחיים. ראה פתאום 3 ילדים (ישראל, יוסקה, ירוחם) ויחד איתנו עלה לארץ ישראל.

אחי אברהם התחתן עם מאשה, נולדו להם שלושה ילדים: יעקב, עליזה וורד.

אחי אברהם מת בארץ לפני כ-30 שנה. הוא היה בן 53.

אחי אברהם קרפל

אחי ישראל נולד ב- 1924, סיפור חייו בתקופת השואה ואחריה השתלבו בסיפור חיי וכתובים בדפים קודמים.

ישראל נלחם במלחמת השחרור בארץ, הביאו אותו למלחמה ישר מקפריסין וגייסו אותו לחטיבת גבעתי בגדוד 54.

אחרי השחרור מהצבא למד מקצוע והיה רצף. ישראל התחתן עם צפורה אלסטר, התגורר בחדרה ונולדו להם שני ילדים: יפה ואברהם.

אחי ישראל נפטר בגיל 65 ממחלה קשה.

אחי ישראל קרפל

אחי יוסף (יוסק'ה) נולד ב-1927, גם סיפור חייו בתקופת השואה ואחריה השתלבו בסיפור חיי וכתובים בדפים קודמים.

גם יוסק'ה נלחם במלחמת השחרור, הביאו אותו למלחמה ישר מקפריסין וגייסו אותו כמו את אחי ישראל לחטיבת גבעתי בגדוד 54. יוסק'ה וישראל נלחמו יחד באותו גדוד.

אחרי המלחמה היה עצמאי ועבד בתור נהג משאית, מאוחר יותר עבד באמניר.

יוסק'ה התחתן עם אסתר סתו ונולדו להם שני בנים: דורון וגיל.

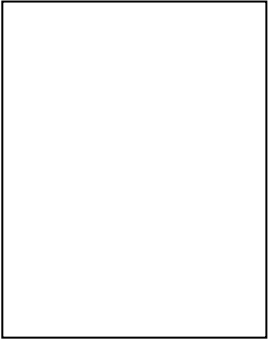
אסתר ויוסק'ה חיים בחדרה ואני מאחל להם אריכות ימים.

אחי יוסף קרפל

אני ירוחם קרפל נולדתי ב-1929 בשבת נחמו (17.8.1929)

לובה קרפל נולדה ב-1931, אחותי הקטנה .

כפי שסיפרתי בדפים קודמים חטפו אותה הנאצים מידי הורי במחנה קושודר, עם שאר הילדים מהמחנה בשנת 1943, לא שמענו עליה מאז והשמועות אומרות שהילדים נרצחו בדם קר.
לא מצאתי תמונה מאחותי לובה שאוכל לצרף לספר.

בסוף שנת 1946 יצא חוק שנתינים פולנים לפני מלה"ע ה-2 הורשו לחזור לפולין ולעזוב את רוסיה (סמורגון העיירה הפולנית שלי הפכה להיות שייכת לשלטון הרוסי אחרי המלחמה). כך שהחלטנו למכור את הבית שלנו ולנסוע לפולין כי ידענו שמפולין אפשר להגיע לארץ ישראל (פלשתינה).

אני רוצה לספר לכם על סיפור **גביע הכסף**, אחרי המלחמה כשחזרתי אל הבית בסמורגון מצאתי גביע כסף מזמן הצאר, הגביע עשוי מכסף מיוחד שאינו דורש צחצוח. שמרתי עליו כל הזמן.

בגבול בין רוסיה לפולין לפני ביקורת גבולות, פחדתי שייקחו לי את גביע הכסף ואת כספי, לכן החבאתי אותם בין המחסנים שהיו במקום, בתוך זבל. לאחר הבדיקות חזרתי לקחת את הכסף עם הגביע וכך שמרתי על הגביע בתוך הכיס והגעתי עם הגביע לארץ.

צילום גביע הכסף המפורסם:

כיום הגביע שייך למשפחה וחוגגים איתו בפסח - ככוס אליהו הנביא.

כאמור נסענו לפולין, אמא שלי, אחיי : אברהם, ישראל, יוסף ואני ירוחם.
אחיי דוד ולייזר נשארו ברוסיה.
בפולין הגענו ללודג', מהסוכנות היהודית אמרו לנו לארגן בין 40 ל- 50 איש
ונוצר שם קיבוץ. גרנו במקום משותף היה לנו אוכל טוב.
הסוכנות היהודית העבירה אותנו לצ'כיה. בצ'כיה היינו כשלושה שבועות
והצטרפנו לקבוצות אחרות שהגיעו למקום מכל מיני מקומות באירופה.
איתנו הייתה גם בת אחותה של אמא שלי דבורה (דברקיה) שהייתה כבר
נשואה לאליעזר שפירא.
לאחר שהחזיקו אותנו בצ'כיה העבירו אותנו להרים ליד מרסל שבצרפת, לא
רצו שידעו שישנם יהודים כי תכננו לעלות אותנו בצורה לא חוקית לישראל.
חיכינו עד שארגנו אוניה להברחה בשם **תיאודור הרצל**.
באחד הלילות הביאו אותנו לאוניה, כאלפיים גברים, נשים וטף. זו הייתה
עליה ב' שנת 1947, לפני קום המדינה.

הפלגנו... היינו כמו סרדינים אחד על השני.
הכינו באוניה שלוש קומות כדי שיצליחו לדחוס הרבה אנשים. הרגשנו רע
מאד, אנשים הקיאו, לא היה אויר לנשימה היינו דחוסים ועייפים אך בליבנו
תקווה ושאיפה להגיע לחופי הארץ.
לפני שהגענו לארץ הסתכלנו על הכרמל השייך לארץ ישראל - פלשתינה
והתחלנו לבכות מרוב אושר...

ההתרגשות באוניה הייתה רבה...

היינו 2000 איש, היה מאוד צפוף ולפני שהגענו ארצה גילו האנגלים את
האוניה שלנו. האנגלים, עם אווירונים ואוניות מלחמה ניסו לעצור אותנו
לפני חופי ארץ ישראל. הם התקרבו אלינו ואנחנו התחלנו להילחם בהם.
אנשים הכינו מראש בקבוקים, אבנים ומקלות.
האנגלים הצליחו לעלות על האוניה, היו הרבה פצועים, אבל לא הייתה לנו
ברירה, נלחמנו נגדם, רצינו להיכנס לארץ ישראל.

בסוף הם הכניעו אותנו עם הנשק שלהם והביאו אותנו לנמל חיפה.

האנגלים החליטו לשלוח את כל אנשי האוניה **תיאודור הרצל** לקפריסין.
היות ואמא שלי לא הרגישה טוב הורידו אותה עם אחי אברהם כמלווה שלה
בחיפה. אישרו רק לאחד לרדת איתה ואנחנו החלטנו שאברהם הגדול
מבינינו יישאר עם אמא.

שלחו את אמא ואחי אברהם למחנה מעצר בעתלית.

אותי עם שני האחים שלי ישראל ויוסף יחד עם שאר אנשי האוניה העבירו באוניה בריטית, אוניה מיוחדת להעביר מעפילים, (האוניה הייתה עם רשתות כדי שלא יברחו או יקפצו למים), למחנה בקפריסין.

הבריטים לקחו אותנו לקפריסין למקום לא רחוק מפמגוסטה. למחנה הנקרא: חורף 68.

המקום היה מוכן לקלוט אותנו, מקום סגור עם שמירה הדוקה של האנגלים. במקום גרנו באוהלים והיו גשמים, הגשם חדר לאוהלים וכך התרגלנו לחיים האלה, בלית ברירה. בקפריסין קיבלנו אוכל קצוב, מיטות לכל אחד. הגיעו לקפריסין אנשים מכל אירופה, ניצולי שואה שברחו מארץ מולדתם, היו גם קבוצות נוער עם מדריכים שהתארגנו כבר באירופה, הם הביאו איתם מעט שמחה למקום ע"י מוסיקה וריקודים. לא עשינו משהו מיוחד בקפריסין, התארגנו קבוצות כדורגל והאנגלים יישרו קרקע וסידרו מגרשי כדורגל, התעמלנו במקום, אכלנו.

במקום היו סלעים מיוחדים שאפשר היה לחרוט עליהם ואני חיפשתי תעסוקה, התחלתי קצת לחרוט ולפסל על האבנים. את אחת מהיצירות שלי הבאתי לארץ ישראל כאשר עליתי לארץ ועד היום אני שומר על יצירה זו. עדיין לא ידעתי עברית אבל חרטתי על האבן מדברי התורה: **"בני יעקב באו אל יוסף"**.

הצילום של האבן שחרטתי עליה בקפריסין

מקפריסין האנגלים נתנו כל חודש ל- 30 ילדים לצאת לישראל.
אני התחברתי לקבוצת נוער "נחום" שהיו כבר מאורגנים מחוץ לארץ, כאשר
העלו אותם לישראל גם צרפו אותי.

תעודה שהייתי בקפריסין במחנה 68 והגעתי באונית מעפילים תיאודור הרצל.

THE JEWISH AGENCY FOR PALESTINE
Immigration Department

הסוכנות היהודית לארץ-ישראל
מחלקת העלייה

CERTIFICATE No. 264/1 תעודה מס' 264/1

Name Karnel Terucham חשם

Date of Birth 1930 יום ההולדת

Sex M. המין

Refugee Ship Theodor - Herzl גזית המעפילים

Camp No. 68 מחנה מס' 68

Date of departure from Cyprus April 1948 יום היציאה מקפריסין

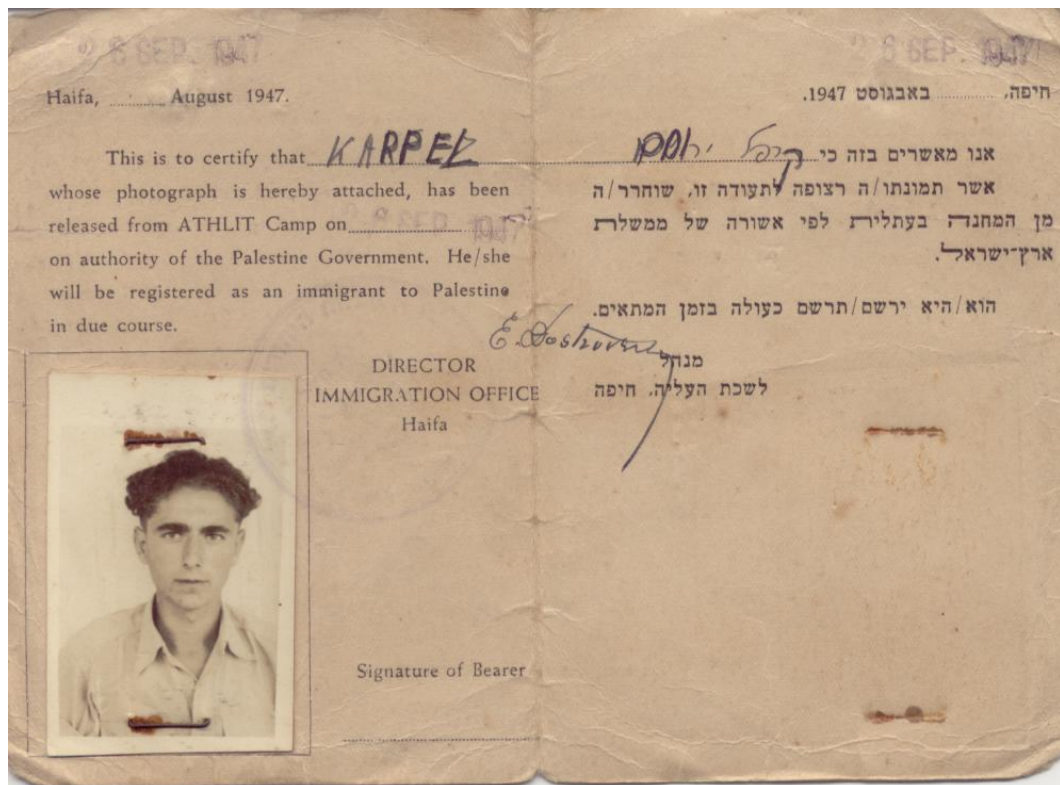
Signature of the Representative Abraham Herzl חתימת הנציג

Famagusta פמגוסטה

7.47-41 00 - 003282

כך שהגעתי עם עליית הנוער לארץ ישראל ביולי 1947.

צילום של תעודת העולים שלי משני הצדדים:

מקפריסין הביאו אותנו לבית ליד, ומבית ליד שלחו אותנו לעמק הירדן לקבוצת כנרת. זה היה בדיוק ביום הולדת שלי "שבת נחמו", הייתי בן 18 (למרות שבתעודה רשמו שאני בן 16, וכך לפי הגיל החדש, השגוי, נשארתי עד 1990, עדכנתי את הגיל האמיתי בשנת 1990).

אני והקבוצה
קבוצת כנרת 8-1947

צילום שלי על יד הירדן 1948

בקבוצת כנרת הצטרפנו לקיבוץ שהיה וותיק בארץ. חצי יום למדנו וחצי יום עבדנו. לימדו אותנו מנהגים של הארץ, ובבית ספר לימדו אותנו עברית ושאר המקצועות. אני הייתי טוב במתמטיקה אז המדריכים פנו אלי שאעזור ללמד את הקבוצה מתמטיקה.

חילקו את כל הילדים לכל מיני ענפים בקיבוץ. אני עבדתי בענף הבנות.

צילום שלי מתקופת כנרת 1948

לאחר שהאו"ם הצביע והכריזו על הקמת מדינה ליהודים בארץ ישראל. כל צבאות ערב יצאו למלחמה עלינו. כידוע, לא היינו מספיק מאורגנים והיינו חסרי נשק. בכל אופן הצלחנו עם הרבה קורבנות להתגבר על צבאות ערב. הסורים ירדו לעמק הירדן עם טנקים, כל הקיבוצים של עמק הירדן נלחמו נגד האוייב, חבר אחד מהקבוצה בשם מאיר נהרג. טנק אחד נכנס לתוך דגניה אבל בחור אחד הצליח לשרוף אותו. למחרת בבוקר קמנו וראינו שהסורים עזבו את עמק הירדן ונסוגו. יצאנו לעמק ובמשטרת עמק הירדן מצאנו סוסים של הלגיון, על אחד הסוסים אני וחבר שלי רכבנו וטיילנו.

צילום שלי (מימין) וחבר משה ויינברג על סוס של הלגיון הערבי 1948

בחדש אוקטובר 1948 גייסו את כל הקבוצה לנח"ל, למחנה 80. שם אימנו אותנו עם נשק והחזירו אותנו בחזרה לקבוצת כנרת. חלק התגייסו לצבא וחלק חזרו לקיבוץ. אני המשכתי בצבא והעבירו אותי לרמלה בית ספר מספר 5 ולימדו אותי להיות מדריך טופוגרפיה. בצבא הייתי מדריך טופוגרפיה ובאוקטובר 1950 השתחררתי.

צילום של שלושת החיילים לבית משפחת קרפל אחי ישראל יושב, אחי יוסף משמאל ואני.

צילום נוסף של שלושתנו במדי צה"ל, מתוך ספר על סמורגון העיירה שלי. מימין לשמאל: יוסף, אני וישראל.

כשקמה המדינה הביאו את האחים יוסף וישראל לארץ ישראל מקפריסין ותיכף גייסו אותם לצבא. הם לחמו במצרים ע"י נגבה ועוד מקומות.

הרבה עולים חדשים גייסו לצבא שלא ידעו אפילו להחזיק רובה, והרבה עולים חדשים נפלו במלחמת השחרור שאפילו לא ידעו את שמם.

השתחררתי מהצבא ועברתי לגור בחדרה יחד עם אמא שלי והאחים שלי: אברהם, יוסף וישראל. גרנו ברחוב הגליל (היום רחוב הנשיא) בבית של מרקוס.

10 ימים לאחר השחרור התחלתי לעבוד בחפירות בחברת חשמל. וכך התקדמתי בעבודה תוך כדי התנסות בעבודה קשה ולימוד חשמל בטכניון בחיפה. עבדתי בתפקידים שונים 40 שנה.

צילום של האחים קרפל ונשותיהן בארץ עם האמא
מימין לשמאל: ישראל, צביה (אשתי), ירוחם, צפורה (אשתו של ישראל),
מרים (אשתו של אליעזר), האמא חסיה קרפל במרכז, מאשה (אשתו של
אברהם), אסתר (אשתו של יוסף), אברהם, יוסף ואליעזר.

בשנת 1953 הכרתי את צביה ליברנט, פגשתי אותה בגורן בחדרה. בתקופה ההיא גרתי עם משפחתי בשיכון בשכונת אזרחי, והשכנה שלי הייתה חברה של צביה. יום אחד כאשר עברתי בגורן פגשתי את צביה עם השכנה שלי והיא ערכה הכרות בנינו.

מאוחר יותר נודע לי שהיא בת דודתה של גיסי מאשה, אשר הייתה נשואה לאחי אברהם ושהיא גרה באותו בית, באותה קומה של אחי ואשתו.

יום אחד כאשר בקרתי את אחי אברהם נודע לי שצביה עברה ניתוח אפנדציט ונכנסתי לבקר אותה. כך שבקרתי אותה כמעט כל יום. אני זוכר שהבאתי לה פרחים אשר גידלתי לבד בגינה של ביתנו. כאשר הבריאה, הזמנתי אותה לסרט "ד"ר ג'יוואגו" והתחלנו לצאת.

צביה ליברנט לפני החתונה

יום אחד כשישבתי אצל אחי אברהם, צביה נכנסה להראות למאשה שמלת קטיפה שחורה אשר תפרו לה במיוחד. וזה היה לפני חג פורים. אני ניצלתי את ההזדמנות והזמנתי אותה לנשף פורים. כך החל הרומן האמיתי בינינו.

**1954 צביה ואני
צילום ממסיבת פורים המפורסמת.**

התחתנו ב- 24.8.1954 .

צביה ואני מאד אוהבים לרקוד, בשנת 1955 זכינו מקום ראשון בריקודים וקיבלנו פרסים שונים.

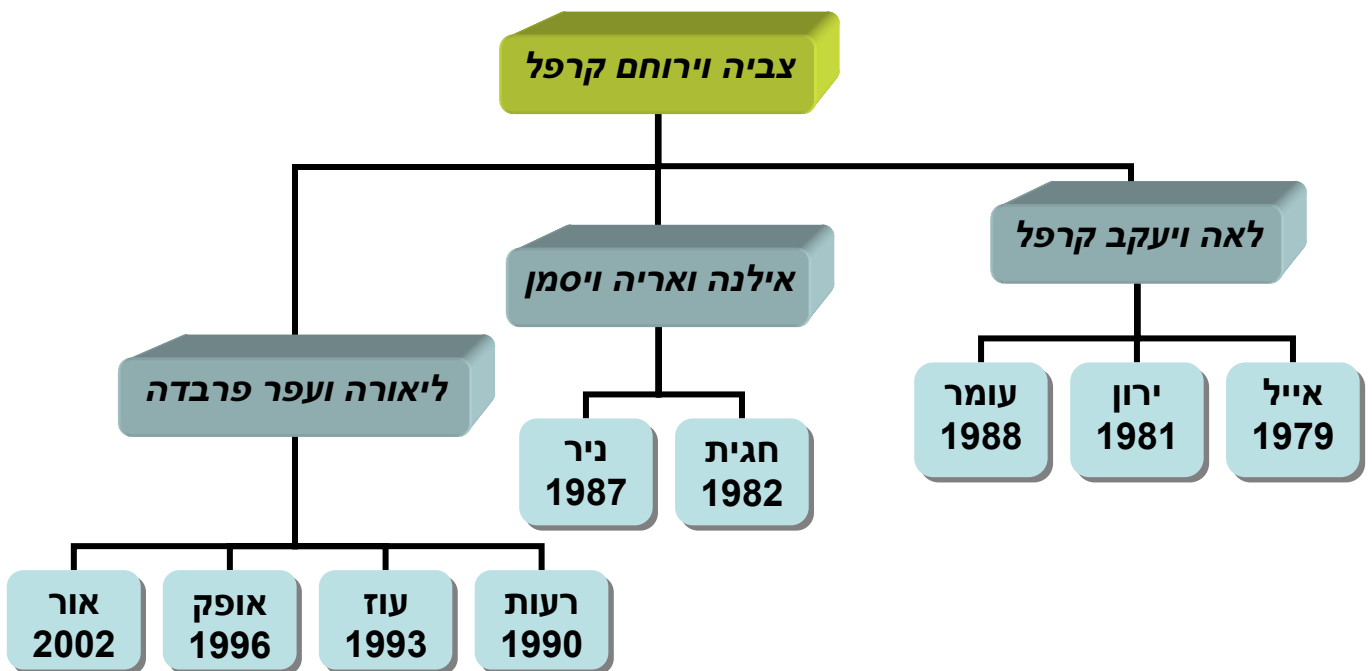

צביה ואני באירוע חגיגי

נולדו לנו 3 ילדים :

יעקב - 30.10.1955, אילנה - 19.1.1959, ליאורה - 17.1.1966

שבט קרפל

יעקב התחתן עם לאה (לבית מוזס) .

נולדו להם 3 ילדים : אייל, ירון ועומר.

יעקב למד חשמל ועובד בחברת החשמל בתחנת הכח הוא אוהב להתעסק במחשבים.

יעקב ובני משפחתו.

מימין לשמאל: אייל, עומר, יעקב, לאה וירון

אילנה התחתנה עם אריה (לבית ויסמן).

נולדו להם 2 ילדים : חגית וניר.

אילנה אוהבת לטפל בילדים ומוכשרת בעבודות יד. היא גנת לילדים בגלאים שלוש ארבע.

**אילנה קרפל ויסמן עם משפחתה.
מימין לשמאל: ניר, אילנה אריה וחגית**

ליאורה התחתנה עם עופר (לבית פרבדה).

נולדו להם 4 ילדים : רעות, עוז, אופק ואור.

ליאורה למדה מחשבים, מתמטיקה, ויעוץ ארגוני- היא מלמדת בחטיבת הביניים ובתיכון ומנהלת פרוייקט Y.R.F.

ליאורה קרפל פרבדה ומשפחתה.

מימין לשמאל: עוז, אור, ליאורה, אופק, רעות ועופר

תמונות של הנכדים שלי (שנת 2004):

ירון קרפל 5.5.1981

חגית ויסמן 22.7.1982

אייל קרפל 15.1.1979

רעות פרבדה 6.5.1990

עומר קרפל 8.11.1988

ניר ויסמן 18.6.1987

אור פרבדה 13.4.2002

אופק פרבדה 5.6.1996

עוז פרבדה 20.4.1993

חלק מציורי:

ירושלים

איש בעיירה

נופים

לסיום (שנת 2004):

יצאתי לפנסיה בגיל 62, בשנת 1990.

לפני כ- 30 שנה התחלתי ללמוד ציור, כעת כשאני פנסיונר, אני מצייר בזמני החופשי.

החודש, יולי 2004, אחגוג 75 שנים.

ב- 24.8.2004 צביה ואני נחגוג 50 שנות נישואים.

צביה ואני אוהבים לראות הצגות ולשמוע הרצאות בנושאים שונים, אנחנו אוהבים לשחק קלפים עם חברים, אנחנו מנויים כבר שנים רבות בספורטן ומקפידים לשחות ולהתעמל. בהזדמנויות שונות אנחנו גם אוהבים לטייל בארץ ובחו"ל ויותר מכל אנחנו אוהבים את הילדים והנכדים שלנו.

כשהחלטתי יחד עם בתי ליאורה להתיישב ולשחזר את תקופת השואה שעברה עלי, המשימה לא הייתה קלה.

כתבתי על תקופת חיי בזמן השואה בצמצום, זו ההיסטוריה שלי.

אני שמח שבגיל 75 (לאחר ניתוח מעקפים שעברתי בשנה שעברה) הראש עוד זוכר כל מיני סיפורים על מה שעבר עלי.

תקופת השואה שעברתי היא תקופה שקשה לתאר אותה במיוחד היום בתקופה כל כך שונה, הרגעים בהם חזרתי לזיכרונות העבר לא היו קלים, היה קשה לי לדבר, לספר ולזכור הכל. . .

כשאני מתחיל לספר הלב שלי בוכה וקשה לי לדבר.

אני נזכר כשהיינו ביער לאחר שברחנו מהגרמנים ראינו ילד שהסתובב עם פרות ביער, איחלנו לעצמנו להיות חופשיים כמוהו, למרות שהילד לא הכיר דבר חוץ מהיער, הפרות והכפר שלו.

אז לא חלמתי שתהיה לי משפחה ויהיו לי נכדים ואני אוכל לבנות את החיים שלי בארץ ישראל - זה היה רק חלום.

אבל זה היה חלום שהתגשם.

אני רוצה להודות לכולם: לאשתי היקרה, לכל המשפחה הנחמדה שלי, המשפחה הקרובה והמורחבת, לכל המכרים והחברים.

ירוחם קרפל 2004 בן 75

תודה לכולם.

אחרית דברים :

בשנת 2006 הועלתה הצגה של תיאטרון עדות בהנהלת עירית ועזרא דגן.

אבא היה אחד מאנשי העדות שאת סיפורם העלו יחד עם דור שלישי.

במשך שנה שלמה נפגשו דור הניצולים עם קבוצת תלמידי כתיבה, אחת לשבוע. יצרו קשרים ושיתפו אחד את השני בסיפורים.

לקראת סוף השנה העלו מופע משותף, דור ראשון ושלישי: "לספר כדי לחיות".

תיאטרון "עדות" מציג: "לספר כדי לחיות"

מאת: עדי שיטה

הקהל שהגיע להצגת הבכורה באולם ע"ש רנה שני ידע שהוא עומד לחזות בהצגה לא שגרתית. כבר בלובי הורגשה אירה שאיננה אופיינית ל"עוד הצגה". התרגשות נכרה בפניהם של רבים, חלקם בני משפחה, רובם אורחים. האולם היה מלא מפה לפה. לא היה צורך לבקש שקט, לא היה צורך לזרז את כניסת הקהל וגם הבקשה לסגור טלפונים סולולריים נראתה מיותרת.

על הבמה נצבו שלושה שולחנות עגולים, סביבם ישבו ניצולי השואה שאת סיפוריהם יספרו בעוד דקות אחדות הילדים – שחקנים עירית ועזרא דגן, מנהלי הפרוייקט הייחודי הזה, היו הראשונים לשאת דברים.

בדברי הפתיחה ציין עזרא את הקשר הבין-דורי: "זאת עבודת הסיום של תהליך שנמשך מספר חודשים. מפגשים בין דור ראשון לשואה עם הדור השלישי. זהו סוג מסוים של עדות מסופרת מול קהל – תיאטרון מסוג אחר. לפניכם ניצבים לאו דווקא שחקנים. זאת קבוצה מחבקת ואוהבת".

עירית מצטרפת במעין התנצלות: "אין פה מקצועיות. אם תרגישו במעידה – זה מתוך התרגשות..."

עזרא ועירית יורדים מהבמה. אין מחיאות כפיים כנהוג – הקהל אינו יודע כיצד להגיב, המתח מורגש באוויר...

סיפורה של אירה הוא הראשון. אירה, הניצולה, מתחילה לתאר את תלאות המשפחה כשאת תפקידה כילדה משחקת נערה מחבקת בובה...

בזה אחר זה מסופרים סיפוריהם של צילה, אנקה, שמואל, פרידה, ירוחם, אבי, דורינה ואווה. הסיפורים מרגשים, וכמו שאמרה אחת הצופות בסיום ההצגה: "בכל סיפור מחדש היו לי דמעות בעיניים". והיא לא היחידה. ההצגה אכן גרמה להתרגשות רבה. בכל קטע שבו הסתיים סיפורו של הניצול נגשו הילדים – שחקנים והדליקו נר על השולחן. מחווה מרגש.

דברים שאמרה צילה בסיום, בשם הניצולים: "הייתם גדולים, לא פעם ביצבצה דמעה בעיניכם. אתם נוער איכותי שאכפת לו. אנחנו, השרידים, מחבקים אתכם. אתם העתיד והתקווה. תעמדו כחומה איתנה כנגד מכחישי השואה".

ואומרת נערה – שחקנית: "אנחנו בגיל שאתם הייתם אז. רצינו להבין מה שקרה לכם. אי אפשר להשוות את הסבל שלכם לחיים שלנו כאן. אם הייתי במקומכם, לא הייתי עומדת בזה. פתחתם לי דלת לעולם שלא ידעתי. הקבוצה היא חלק ממני..."

5 / 2006

כתבה שהופיעה בעיתון המקומי

כפי שציינתי בהקדמה ביולי 2007 זכיתי לצאת למסע שורשים אמיתי לעיירה של אבא- סמורגון. עיירה ששמעתי עליה מאז שנולדתי. לאורך כל המסע התרגשנו דור שני יחד עם הזיכרונות של הדור הראשון וההתרגשות התגברה ביום שבו הגענו לסמורגון, 30.7.07.

התכנסנו תחילה במוזיאון מקומי שהוקם בסמורגון Smorgonie, פתחו אותו במיוחד עבורנו למרות שבימי שני המוזיאונים סגורים. ההתרגשות הייתה רבה כשגילנו על השולחן את ספר סמורגון ותמונות של אנשים מוכרים מחדרה.

לאחר הסבר על סמורגון גם בימי מלחמת העולם הראשונה וגם בימי מלחמת העולם השנייה ואחריה, עלינו על האוטובוס והאחראית של מוזיאון סמורגון הובילה אותנו לרחוב מיוחד במינו: רחוב קרבה מספר 10 (היום זה מספר 16).

אחד הרגעים המרגשים של חיי היה לראות את אבא שלי מזנק מהאוטובוס ורץ לכוון בקתת עץ גדולה שהסתבר לנו שהיא ביתו. כל יושבי האוטובוס יצאו במהירות אחריו.

בית משפחת קרפל נשאר שלם. בית משפחת קרפל ניצב על תילו כמחכה לאבא שיגיע לאחר יותר מ- 60 שנה.

בית משפחת קרפל - יולי 2007

אבא סיפר בהתרגשות וסבב סביב ביתו, אשר היה סגור לחלוטין (כנראה שבעלי הבית עזבו את המקום), הדבר אפשר לנו להסתובב בתוך החצר ולשמוע היכן ניצבה המלונה עם הכלב (בתוספת הסיפור של לובה האחות הצעירה והאח דוד), היכן הייתה הרפת, הארווה והברווזים שהסתובבו בחצר. כולנו מסתובבים, מצלמים, מתרגשים לא מאמינים שזכינו, נחנקים מעט בגרון ולא רוצים לעזוב את המקום. הסיפורים הפכו למציאות. צריך העץ המתין לבואנו ואנו נעמדנו כשבידנו דגל ישראל, בראש מורם, בגאווה רבה הצטלמנו. כיהודים, כישראלים והכי חשוב כילדיו של אבא. אבא עשה את הבלתי יאמן. אבא חיי. שרד את הבלתי אפשרי. אבא עלה לישראל. הקים משפחה והמשיך את נר החיים.

גאים עם דגל ישראל, ליד בית משפחת קרפל, יולי 2007
משמאל לימין: יעקבי (אחי), אילנה (אחותי), לאה(גיסתי), אני, אבא, אמא,
עדה בת דודי ובעלה ברוך.

סמורגון 2007 – ליד בית משפחת קרפל

כשאדם מגיע לאדמת שורשיו - ליאורה קרפל פרבדה

כשאדם מגיע לאדמת שורשיו
כיצד הוא מרגיש?
כיצד מרגיש אדם
כשהוא סוגר מעגל?
סיפוק
שמחה
אנחת רווחה
רעד בכל גופו
דמעות זולגות
מילים מגמגמות
מחנק
ואולי
עוד לא נולדה המילה המתאימה
אולי עוד לא נולדה
התחושה שארגיש
כשאעמוד על אדמת סמורגון
והנה
עוד כמה צעדים
ואדע
כיצד מרגיש אדם
כשמגיע לאדמת שורשיו.

ליאורה קרפל-פרבדה 27.7.07